

Dan yeri söküləndə

İki hissətli qəmli komediya

HAMI - Can-can, qəmər can, Beldə kəmər, can, Dərdin mən alaram...

AŞIQ ƏHSƏN - İşarət eylədim, dərdimi bildi, ooy... Gördüm həm gözəldi, həm əhli dildi. ooy... Başını buladı, gözünüň güldü, ooy... Güləndə qadasi canıma düşdü,

HAMI - Can-can, Qəmər can, Beldə kəmər can, Dərdin mən alaram...

AŞIQ ƏHSƏN - Ələsgərəm, hər elmdən haliyəm, ooy... Dedim: Sən dərdlisen, mən yaralıyam. ooy... Dedi: Nişanlıyam, özgə malyam, ooy... Sındı qol-qanadım, yanıma düşdü.

HAMI - Can-can Qəmər can, Beldə kəmər can, Dərdin mən alaram (*Yetim Bayram təlaşla, əlində yaylıq, cırıq-cındır görkəmlə, ağılaya-ağılaya səhnəyə daxil olur.*)

YETİM BAYRAM - Belə görüm öyü yıxılısın inək aparının, heç belə, salamət ağzınan yeməsin... Ehsanına qismət olsun... Öyüm yıxıldı a Barbaryan, bir çəten külfət o inəyin südüynəncə dolanırdı, indi bə həcəri olacaq, niyə tutmursunuz bu oğurları? Havaxta kimi belə olacaq? Bə buna bir öncəm çəkilməyəcəkmidi? İndi mənim balaların nə yeyəcəkdidi? Qurban olum sizə a Baduladze, a Barbaryan, üzüm ayağınızın altına, mənim inəyimi tapın, qaytarın. Balalarımın alxışı sizə bədsi...

BARBARYAN - A kişi, sanin inak kim apardı?..

YETİM BAYRAM - Bilsəydim buraya gələrdimmi? Oğurları siz məndən yaxşı tanıyırsınız. Yeri-göyü gözmişəm, dan üzünənə gumanım gələn hər yeri ələk-vələk eləmişəm, gördüm deyən olmadı... Bir də ki, kim görəsidi? Gecə kəndirini kəşib aparıblar... Yəni, hər gecə zincirə salırdım, elə bil xata olan kimi bu gecə kəndimən bağlamışdım...

BARBARYAN - Vsyo, znaçit inayi san ozin apardı...
YETİM BAYRAM - Sən nə danışırsan, mən özüm öz malımı aparıram?..

BADULADZE - İyaxşı, kimdən şubhalanırsan?..

YETİM BAYRAM - Kimdən şübhələnesiyəm, oğurları siz məndən yaxşı tanıyırsınız, hər gün gözünüzün qabağında muroy-muroy gəzirlər, əlli kərə yanıma gəlirlərdedirlər... Mənim dilimdənmi eşitmək istəyirsiniz?..

BADULADZE - Tı çto, znaçit mən oğurlamışam?.. Qaspadın naçalnik, zanimaydes...

BARBARYAN - (*Yetim Bayramın qolunu qandallayır.*) Davay-davay, qır içəri...

YETİM BAYRAM - Ay sizə qurban olum, mənə niyə tutursunuz, mənə malım oğurlanıb, mən ha mal oğurla-

mamışam?..

BADULADZE - Sanin dilin çox uzanıb...

YETİM BAYRAM - Ay qurban olum, bə şikayət eləməyimmidi?.. Dərdimi deməyimmidi?..

BARBARYAN - Zatknis, sənin inak zincirdə bağlanırdı, a poçemu bu qecə kəndir bağladı, atsıyda tak vıxodit çto, znaçit inak san ozin oğurladı... Vooşşe mojet har şeyi san oğurladı bu kənddə, ha?.. Za vsyo eto tıy doljen ot-çıvat... Davay, qır içəri... (*İtaləyə-itələyə polis şöbəsinə aparır.*)

YETİM BAYRAM - Ayə, a cahamat, görürsünüzmü aye, belə də haqsızdıqımı olar, bə Allah bunu görmürmü?.. Niyə götürür Allah bunu?.. Biz başımıza haranın daşını salaq?..

BARBARYAN - Mala qavari, keç içəri, orda hamisini priznayoş...

YETİM BAYRAM - (*Diz üstə yerə çökür.*) Qadan alım a nəçənnik, mənə içəri salma, cəhənnəm olsun inək, itib, belə cəhənnəmə itsin, qara görə itsin, indi harda olsa tapılır. Düz deyirsən, günah mənim özümdədi, mən gərək onu zincirə salaydım... Sənə qurban olum, balalarımə yazığın gəlsin, burax çıxım gedim...

BADULADZE - Ahaa, uje priznayoç, boynuna aldı. Znaçit, kəndin oğrusı tapıldı... (*Barbaryan Yetim Bayramın yaxasından yapışib sürütləyə-sürütləyə aparıb içəri salır və dərhal geri qaydır.*)

BARBARYAN - Tak, qde miq astonavilis? Da, oxu Aşuq Ax... Axsan.

BADULADZE - Aşuq, davay, odin Yetim Qurci imğere ra... (*Yetim Gürcü oxu da...*)

AŞIQ ƏHSƏN - Baş üstə badono hökumət, oxuyacam, əmbə o yazıx Yetimi burax getsin, öz dərdi özünə bədsi...

BARBARYAN - Niçeqo, onun yerinə sani salaram içəri, onda ağılı qalar başına...

MOLLA QASIM - Necə paza keçmişik əe... (*Aşiq Əhsən yanıqlı-yanıqlı Yetim Gürcü havasını çalib-oxuyur. Cəlil Əfəndi pərişan halda gəlir. Kef çəkənlərə tamaşa edir.*)

CƏLİL ƏFƏNDİ - Bunlar əməlli-başdı kef eləyirlər ki...

MOLLA QASIM - Bu arsız Aşığa baxsana, öydə arvad-uşaq acından bir-birinin qulağını yeyir, bu burda Barbaryana surfa açıb, kef verir...

CƏLİL ƏFƏNDİ - Aşiq da içir deyəsən...

MOLLA QASIM - İçir nədi?.. Belə lap küpünə girir... Onlar bir-bir içəndə o iki-iki içir...

CƏLİL ƏFƏNDİ - Ə, bə bu deyir ki, qara ciyəri ağrıyır? O gəcə ölmürsən, sancısın zoman kəsiblər... Muncuqlu çoxmu içir?..

MOLLA QASIM - Bəl.. Çox da sözdümü? Hort-hort hortdadır...

CƏLİL ƏFƏNDİ - Ə, bu niyə bu qəder içir, ə, bu yanında?.. Demirmi yıxılıb ölər?..

MOLLA QASIM - Cəhənnəmə ölsün. Ölsəydi mağil ayıbları örtülərdi...

CƏLİL ƏFƏNDİ - Yox a Qasim, elə demə, Muncuxsuz bu kəndin bir-cə günü də olmasın. Mağil, məclislərin yaraşdığı... Həə... Danışdım axı qubernatoran...

MOLLA QASIM - Şükür Allaha, şükür Allaha. Nə dedi qubernator? Verirmi torpağı?..

CƏLİL ƏFƏNDİ - Verməyine vermir, amma yox da demir...

MOLLA QASIM - Bə nə deyir axı?..

CƏLİL ƏFƏNDİ - Elə şey deyir ki, ağzımız gedir qayaya dirəşir... Qayanı da çapmağa oğul lazımdı... Daha Aşiq Əhsənən, Muncuxlu Mahmudnan qaya çapmaq olmaz... Əməllicə-başlıca deyillər ki, dədə-baba yurdunuzu qoyun, gedin...

MOLLA QASIM - Nə deyir ey, bu qubernatoru qara?..

CƏLİL ƏFƏNDİ - Qubernatorun sözü budur ki, deyir, o yerin pulunu Avtartet Abı verib, alıb. Heç kimə verə bilmərik... Avtartet Abının gəlmək xəbəri də düz çıxdı...

MOLLA QASIM - Boy, öyümü yıxıldı!.. Ayə, kirmiş dur ay öyü yıxılan aşiq, Abısı qarının gəlmək xəbəri düz çıxdı... *(Hamı səsinə kəsir. Sanki içənlər ayılır. Baduladze ilə Barbaryan bir anlıq bir-birinin üzünə baxır. Nəarahətçilik keçirdikləri açıqca sezilir.)*

AŞIQ ƏHSƏN - *(Molla Qasım)* A qara xəbərin gəlsin, bu nə xəbəriydi dedin?..

CƏLİL ƏFƏNDİ - Həə... Deməli məsələ belədi... İndicə mən Qubernatoran danışdım. Pir Məmməd dağının ətəyindəki boş sahənin kəndə qəbiristanlıq üçün verilməsini istədim. O da dedi ki, o yeri Avtartet Abı alıb. Özü də qaladan yarımçıq buraxılıb, bu gün kəndə qayıdır. Biz, deyir o torpağı Abının icazəsi olmasa heç kimə verə bilmərik...

MOLLA QASIM - Bə indi biz ölümümüzü haraya basdırmaqlıyıq deyir qubernator?..

BARBARYAN - Ara, siz elə şeyləri fikir eləməyin. Eli, gətirin bizim qəbiristanlığa basdırın. Oli olidi, kakaya raz-nisa?..

MUNCUXLU MAHMUD - Ya tebe pokaju raznitsa. Sən hələm raznitsasını bilmirsən? Bilmirsən ki, sən xristiansan, biz müsəlman?.. Xristyannan müsəlmanın bir qəbiristanlıqda nə ölümü var?..

BARBARYAN - Qospodin Muncux, vmeşte jit, pit mojna, poxoronit nilzya çto-li? Vot, ti uje skolko let jivyoş s qospojoy Lyudmila, poçti kajdiy den pyoş somnoy, a qovariş, qəbiristanlıqda na olimi var?.. Videş, net raznitsa?..

AŞIQ ƏHSƏN - Di ver cavabımı, gördünmü, urus alma-

ğın harda başına qaxınc oldu a Muncux?..

CƏLİL ƏFƏNDİ - Amma bir yol da göstərdi... Dedi ki, Abı gələnc qəder o yerə bir ölü basdırı bilsəniz, onda biz tez faktı təsdiq edərik, Abı cənanların da deyərlik ki, hədisə o qalada olanda baş verib... Abı da bu gün gəlir... Ağzımızı qayaya dirəyibdi qubernator. Gəl indi bu qayanı yar...
MUNCUQLU MAHMUD - Sulaşayte, qoy Abı gəlsin, bəlkə razlaşacaq?..

CƏLİL ƏFƏNDİ - Bəlkə də, amma inanmıram...
MUNCUQLU MAHMUD - Niyə?..

CƏLİL ƏFƏNDİ - Məntiq belə diqtə edir... Abı tutulanda məndən başqa heç kəs onun məhkəməsinə getmədi. Hamı Abını qınamdı. Bu Onu Abıya çox yer elədi. Mən onunla məhkəmədə görüş alanda o mənə bu barədə dedi. Dedi ki, o bu işi kəndə başışlamayacaq. Bir də onu dedi ki, uşaqları o öldürməyib...
MOLLA QASIM - *(Təlaşla)* Abı yalan deyir, bə kim öldürmüşdü?..

CƏLİL ƏFƏNDİ - Orasını demədi... Bircə onu dedi ki, bu işi ona qurmuşdular, özümə də and verdi ki, mən bunu heç kəsə deməyim. İndi ki, Abı buraxılıb, gəlir, demək olar... Çünki Abının gəlməsi, həm də vaxtından xeyli qabaq buraxılıb gəlməsi, bu elə belə məsələ deyil... Ya Abı haqqını sübut eləyib gəlir, ya da cahamata qənim kəsil-mək, torpağı verməmək üçün şərtlə buraxılıb gəlir...
AŞIQ ƏHSƏN - *(Təlaşla)* Abı düz adam döyül. Ölənləri Ri Abı öldürmüşdü, bu yüz faiz belədi. Belə olmasaydı, sudda hər şeyi boynuna almazdı... Elə döylüm, a Baduladze?..

BADULADZE - Qi badono!.. *(Elədi cənan!..)*

AŞIQ ƏHSƏN - Elə döylümü a Barbaryan?..

BARBARYAN - Tak toçna, sto prosent... Podajdi, a poçemu sanmandan sorışsın? Toqda je ya zdes ne rabotal.

AŞIQ ƏHSƏN - Yoox, elə-belə, nəçəlik olduğun üçün...
CƏLİL ƏFƏNDİ - Mən bilmirəm hadisə necə olub, amma bir şeyi bilirməm ki, Abı nəhaqdan adama dolayan adam deyildi. Həm də mən onun sözündən belə anladım ki, o uşaqları öldürənləri tanıyır. Ona görə də məhkəmədə dedi ki, qaladan çıxıb Yaradanqulunun nəslini kəsə-cəm...
BARBARYAN - Aşuq da Yaradanqulunin naslinnandı ha. Molla Qasim toje onun qohumudi, znaçit onlari da qıracaq!

AŞIQ ƏHSƏN - Off, elə bir oğul istiyirəm ki, Abı gələnc kimi vura keçindirə onu...

MOLLA QASIM - Cəlil Əfəndi, sən ağıllı adamsan. Abı torpağı verməsə onda biz neynəməliyik, ölməli döylüm, xalx yığılıb başını əzəsi döylüm?..

CƏLİL ƏFƏNDİ - Abı torpağı yüz faiz verməyəcək, mən dedim axı, ister zəlzələdən, istersə də vəlvələdən, Abı vaxtından əvvəl buraxılıbsa ya haqqını sübut edib, ya da şərtlə buraxılıb... Əgər haqqını sübut edib, o kənddən yanıqlıdı, gəlib ona tor quranlarla haqq-hesab

çəkəcək, məhkəməyə gedilmədiyinə görə torpağı xalxa verməyəcək. Kənddə də hamı bir-birinə culaqlıdı. Demək qan su yerinə axacaq. Mən ona görə deyirdim birinci növbədə Abını Yaradanqulunun bəndirirəm lazımdı.

AŞIQ ƏHSƏN - Heç kəs Abıdan qorxmur... Bıçaq sümmüyə dirəyində adamı ölüm də qorxutmur.

MOLLA QASIM - Dambatdanma ə, Dambat Dursun kimi, məclisdə xır-xır xirildədimi nə tez yadımdan çıxıb? Sən fikirləş görək torpağı kimi basdıracaq?..

BADULADZE - Xoroşiy variant... Naydte adın işşakdan-mışşakdan basdırın, Abu skajite çto, adamdı. Abı je ne budet kapat, posmatret. A mi utverjdyom, çto na samom dele tam çelovek lejti...
MOLLA QASIM - Heç elə şeymi olar, a Baduladze?.. Qəbiristanlığa da eşşək basdırırlarmı?..

BADULADZE - Poka nu, vremenno. Potom, koqda kto to umryot pomenyayem. Ya dlya vas qavaryu. Xoçu çto vaşidelo uladilsa.
MUNCUQLU MAHMUD - Bəlkəm elə səni basdırmaq oraya, neçə illərdi, səni basdırırsan, bu dəfə də səni basdırmaq... Kəndin xətrinə, elin xətrinə... İşin-gücün o qapıda-bu qapıda " bu da Allah yolunda belə şəhid oldu," deməkdi... İndi də gəl səni yığılaq əsl şəhid kimi basdırmaq... Onsuz da Abı gələndə sənə göz verib, işiq verməyəcək, tem bole sən onun torpağına ölü basdıracaqsan...

MOLLA QASIM - Goru çartdasın Stalinin... Nə təhər səni salamət buraxdı?.. Səni dəli elətdirib bizim canımıza diri göndərməli deyildi, bir ayrı movzaley qayırtırdı səni ayığından asılı vəziyyətdə orda saxlatdırmalı idi ki, gələcək nəsilə o dövrün dələduzlarından bir nişanə kimi nümunə qalsın. Allahsız, lənətlulla... Səni görüm təpənə molla boyda daş düşsün...

BARBARYAN - Sulaşayte, mənim başıma xoroşiy misl qəldi...Mojet tak zdelayem... Vçera Manuçar umer... Poprosim onlarin adamlarından Manuçar tuda poxoronim... Çort snim, potom po delimsa, po polom... Abı toje kraynom mere ne çeqo ne skajut... Çelovek na samom dele umer, i po prozba, vasiyyat eladi, tsarstvennomu nebesomu çto yeqo poxoronit tuda... Xoroşiy misl, ha... Vsyu, naşli vixod... Samiy priemlimiy variant... Molodes menya... A, Djalil Apanđi qavarit, çto ağzım qayada dirəşdi... Klyanus brat bratu prosto tak, darom ne otdayut svoy misl...

CƏLİL ƏFƏNDİ - Sən o misli saxla, gələcəkdə sizin qəbiristanlıq da dolacaq, onda özünü lazım olacaq...

BARBARYAN - Calil Apanđi, bizim qəbiristan boq znayut koqda dolacaq... No sizin uje bu neçancidi?.. Poçti, kajdiy pyat let odin qəbiristanlıq... Sulaş, ves kənd qəbiristan olsun?..

CƏLİL ƏFƏNDİ - Ay Barbaryan Rafiq, bəs eşitməyib-sənmi, çoxdan çox, azdan az?.. Siz neçə ailəsiniz ki, bu kənddə? Cəməsi on iki ailə, hərəsində də üç-ə adam, Manuçar da dünən ölüb. Amma bizimkinin say-hesabı yoxdu.

BARBARYAN - Calil Apanđi, ti ne torapis... Cuca pa-

yizda sayarlar... Taqda vsyo budet yasno...

CƏLİL ƏFƏNDİ - O baxır cüəni sayanın kimliyinə...
BARBARYAN - Man dlya vas dumayu. Day boq, unas svoy qəbristan est.

CƏLİL ƏFƏNDİ - Sən narahat olma, bizim özümüzün özümüz barədə düşünməyə ağılımız çatır.

GÜNƏŞ - *(Poçidan çıxır, əlində kağız oxuya-oxuya səhnənin önünə tərəf gəlir və birdən dəhşətli qışqırıqla özünü döyməyə başlayır.)* Evim yıxıldı, ay cahamat, çıram keçdi ay cahamat, başıma qar yağdı, ay cahamat... Ay ellər-ay-ellər-ay ellər, mənə hoy verin, ay ellər... Dadıma çatın ay ellər... Oy-oy-oy-oy... A millət, mənə benzin verin, özümə od vurub yandıracağam... inəm yandı ay Qızdarbəyi nənə!.. Öyüm yıxıldı, ay Qızdarbəyi nənə!..

MOLLA QASIM - Buna nooldu ə, Qızdarbəyi qarı çezdimi nədi?.. *(Hamı təlaş içində Günəş tərəf gedir, kimi vəziyyəti öyrənməyə, kimi də sakitləşdirməyə çalışır. Günəş isə adamların ona yaxınlaşdığını görüb dəlikimi haray-həşirlə, üz-gözünü cıra-cıra, saçını yola-yola səhnə boyu o tərəf-bu tərəfə qaçır. O qaçdıqca hamı onun arxasınca düşüb nə baş verdiyini anlamaq istəyir. Pərdə bağlanılır. Yavaş-yavaş salonun işıqları yanır.)*

İKİNCİ HİSSƏ

(Pərdə açılır. Birinci hissənin sonundakı mənzərə davam edir. Günəş qışqıra-qışqıra, ağlaya-ağlaya, səhnə boyu qaçır, hamı onun arxasınca düşüb nə baş verdiyini öyrənmək istəyir. Günəş səhnənin tən ortasında diz üstə yerə çöküb ağı deyə-deyə saçını yolur, üz-gözünü cırır.)

GÜNƏŞ - Oy-oy-oy-oy!.. Xıdırım eey-Xıdırım eey-Xıdırım eey, Xıdırım eey-Xıdırım eey-Xıdırım eey-Xıdırım eey! Balaları yetim qalan Xıdırım eey, Xıdırım eey!.. Booy, Allah, məni öldür Məni öldür, Allaaah!.. Öyüm yıxıldı, ocağım qaraldı, balalarım düzdə qaldı! Yetim qaldı balalarım!.. Hələm dedim ay Xıdır, getmə bu Urusyə! Getmə a qara şaxın çıxсын, getmə! Getmə ömrü kəsik, getmə! Az taparıq, az yeyərlik, çox taparıq, çox yeyərlik!.. Baxmadı sözümə, ocağımı qaraldı, öyümü yıxdı!.. Booy, öyüm yıxıldı! Booy, ocağım qaraldı!.. Mana nöyüt verin, ay cahamat, mana benzin verin, ay cahamat, belə, mən özümü yandıracağam, belə, mən özümü öldürəcəm!.. Aaz, mən niyə ölmürəm, aaz? Mən niyə yaşayıram aaz?! Öldür məni Allah, öldür!.. Üreyimə dammışdı, dammışdı kin, qara xavarı gələcək qara vurgunnunun! Qara xavarı gələnc Xıdırım, vaay!.. Mənə benzin verin, ay cahamat! Mana nöyüt verin, ay cahamat!.. *(Molla Qasım onun əlindəki kağızı görüb, ona yaxınlaşır, kağızı alıb oxuyur. Heç nə başa düşmür.)*

MOLLA QASIM - Deyəsən teleqramadı, əmbə qanammadım, rusca yazılıb... A Muncuğun gözüne girsən, gəl sən də bir işə ora dana. Uruscadı, oxu, qandır görək nə teleqramdı?

ASİQ ƏHSƏN - Bir vər baxım ayə... (*Asiğ Əhsən teleqramı Molla Qasımın əlindən almaq istəyərkən, Muncuqlu Mahmud onu sinəsindən geri itələyir.*)

MUNCUQLU MAHMUD - Çəkil aəl!.. Sən get çömçəni dinqıldat. Dilmi bilirsən kağız əl uzadırsan?.. (*Bir qəddər oxuyur və birdən gözəlilməz bir qəhqəhə ilə şaqqa-naq qoparır.*) Tı smotri a, kakoy on falşiviy neqodyay. Rovna iki ildi Rasiyaya gedib, poka heç nə öyrənə bilməyib. Nu, kakoy on neqramotniy! Neqodyay, razve belə teleqrammu sostavlyayut!?

ASİQ ƏHSƏN - Ay ürəyin çəkilsin, a dilinə düşünsün, ürəyimiz çəkildi, di başa sal görək nə yazılıb dana...

HAMI - Nə yazılıb axı?.. Nə yazılıb a Mahmud, başa sal dana...

MUNCUQLU MAHMUD - Znaçit tak, on edet. Xıdır gəlir. Prosto on neqramotniy, poetomu ağzına gələni pişet. Qulaq asın, çto on pişet? Kak pişet, tak ye oxuyuram, nemnoqo posmeyomsya. "Bereqite sebya, mene ne volnavatsya, tvoy muj qalava ne mojetsya derjatsya v Rasiya taqda Xıdır umryotsya. - Bezqramotniy kazyol. - Vstreçatsya trinadtsato. Privetstvovate Jemçujniy Max-mud." Sopylak, teleqrammasını sastavıt eliyə bilmir, hələm bir mənim adıma da tərçümə edib. "Jemçujniy Max-mud." Sən gəl çix, mən sənə pokaju Jemçujinu... Bezqramotniy neqodyay... (*Üzünü camaata tutur.*) Seqodnya kakoe çislo?..

CƏLİL ƏFƏNDİ - Bu gün on üçdüdü, Xıdır bu gün gəlir... Ay qızım, ağlama, gözün aydın olsun, ərin bu gün gəlir. Rusa yaxşı bilmədiyinə görə yazdıyı bildiyi kimidi... Dur, dur ayağa, get Qızlarbəyi qarıdan məstuluq al, Xıdır bu gün kəndə gəlir. Özün də süfrə aç, hazırlıq gör, ərin Rusiyadan evinə qayıdır. Yəqin innən sonra günün ağarar... (*Günəşin kəldərdən axıtıdığı göz yaşları bir anın içindəcə sevincə çevrilir.*)

GÜNƏŞ - Bıy, Allah sizi söyündürsün. Allah hamınıza dadını çatsın. Allah üzünüzü güldürsün, az qalmışdı kin ürəyim partdasın... Sana qurban olum, Allah. Səni tanımyana nəhlət. Səni tanımyan küllü-kafirdi... Allah səni bu eldən-obadan əskik eləməsin ay Cəlil Əfəndi. Allah həməşə səni söyündürsün, necə ki, sən məni söyündürdün... Allah sizi söyündürsün ay cahamat!.. Gedim, gedim Qızdarbəyi nənəmi söyündürüm... (*Tez teleqrammanı Muncuqlu Mahmudun əlindən alıb, öpüb gözünün üstünə qoya-qoya, qaçaraq səhnədən çıxır.*)

MUNCUQLU MAHMUD - Sluşayte, teleqrammanı mən oxudum, no Cəlil Əfəndiyə alxış eliyir bu...

ASİQ ƏHSƏN - Sana alxış polojunnu döylü. Ömründə bir kərə sən də bu kənddə bir işə yarəmalı döylüdünmü?..

MOLLA QASIM - Allaha şükür, yazıq qızın canı dincəldi...

CƏLİL ƏFƏNDİ - Hələ bilmək olmaz. Sevinməyə tələsməyin. Qoyun görək nə təhər gəlir? Əli ətəyinin harasında gəlir Xıdır?

MUNCUQLU MAHMUD - Sluşayte, sağ-salamat gəlib çıxməğın özü də bolşoe delo...

BADULADZE - Dumayı çto, iyaxşı pul qatırar. Potamu, çto v Rassiya denqi qaç qurumuş iyarpaq yerdə lejan-di...

BARBARYAN - Day Boq, çto yaxşı pul qatırsın. Potamu, çto on mne doljen.

MOLLA QASIM - Aha, hələm gəlib çıxmıyıb, uje nə-qəndi belina borc qoydu.

BADULADZE - Badono Aşuq, davay nalevay, za vozvraşeniya Xıdır, davlyot... (*İçək...*) (*Yavaş-yavaş yeyib-içənlər yerlərini tutur, Cəlil Əfəndi ilə Molla Qasım bir kəndə fikirleşirlər. Asiğ Əhsən stəkanları şarəblə doldurur. Bu vaxt Sülə Sülöymən özünəməxsus haray-həşirlə səhnəyə daxil olur.*)

SÜLƏ SÜLÖYMƏN - Salaməllöyküm a millət!.. Gün aydın, a Cəlil Əfəndi... (*Üzünü yeyib-içənlərə tutur.*) Ay belə sizin günortalnta gün çixsın. Yediyiniz-içdiyiniz nuşi-can olsun. Halal-halal xoşdunxan yeyin-için... Nə qulluq eliyim sizə?..

ASİQ ƏHSƏN - Ayə, a Sülə, sən əyninə şalvar geyinib, özün-özünə kişi deyənənə havaxt, harda, kimə, həcəri, nə qulluq eliyibsən?..

SÜLƏ SÜLÖYMƏN - Kim aə? Ayə, sən ömrün boyu mənim artıq-urtuğumu gəmirdəməyibsenmi?.. Stəkanımın dibində qalanı hortullatmıyıbsənmi?..

MOLLA QASIM - Vallah, kişi düz deyir dana. Ömrü boyu onun-bunun surfasında sülənən o ha döylü, bizik...

SÜLƏ SÜLÖYMƏN - Buna-buna-buna... Buna bir baxın ey, heç olmuya sən danışma a geydirmə. Onun-bunun cümə axşamlarında sülənən sənsənmi, yoxsa mənimmi?..

MOLLA QASIM - Mən sülənsəydim, xalq, el mana sülə klicqası qoyardı, sana yox...

SÜLƏ SÜLÖYMƏN - Elin ağı olsaydı sana molla deməzdi...

MOLLA QASIM - Xalx-millət səhərdən səni gəzir, hayanda sülənirdin bax?.. Əmbə düzünü de...

SÜLƏ SÜLÖYMƏN - Aə, mən el adamiyam, surfalar yaraşıyıyam, məclisdər şahiyam, ziyafətdər kraliyam, nə bilim mən, hərə bir tərəfə dartır, özün dilinnən demirsənmi ki, xalx məni gəzir? Xalxın işi mənsiz keçmir dana. Sən ha döyləm xoşdan xalx göşəndə yolunun səmtini dəyişə... Neynirdi əə xalx məni?..

MOLLA QASIM - Ayə, qudurma ayə, qudurma ayə... Xalxın nəyinə lazımsən sən. Hansı zibilə dərmənsən ki, bir xalx da səni gəzə?.. Şəhər avtobusu gəlib çıxmadı, çarəsiz qalıb, dedik, bəlkəm sən drançuletinə Cəlil Əfəndini şəhərə aparasan. Kəndin qəbiristanlığı dolub, qəbiristanlıq üçün torpaq almağa gedir qubernatordan Cəlil Əfəndi...

(Davamı növbəti sayımızda)

P.S. Əvvəli jurnalımızın ötən saylarında